

Tien procent van de leerlingen met een beperking of chronische aandoening volgt speciaal onderwijs, waarvan een opvallend groot aantal jongens. Zowel daar als in het regulier onderwijs ervaren ze drempels.

AANTAL LEERLINGEN IN HET ONDERWIJS

	Leeftijdsgroepen				Totaal
	4-11 jaar	12-14 jaar	15-17 jaar	18-25 jaar	
Primair onderwijs	1.457.457	46.985	19.837	4.061	1.528.340
Voortgezet Onderwijs	19.276	553.007	408.528	21.694	1.002.505
MBO		2.058	153.541	326.297	481.896
HBO			20.900	347.597	368.497
WO			2.700	226.469	229.169
Totaal	1.476.733	602.050	605.506	926.118	3.610.407
Waarvan speciaal onderwijs	55.749	21.243	19.837	4.061	100.890

Ruim 3,5 miljoen Nederlandse jongeren volgen onderwijs tijdens schooljaar 2016/2017. Anderhalf miljoen in het primaire onderwijs, een miljoen in het voortgezet onderwijs (vmbo, havo, vwo) en een miljoen in de beroepsopleidingen en het wetenschappelijke onderwijs.

Ruim honderdduizend leerlingen zitten daarbinnen in de diverse vormen van speciaal onderwijs. [1]

TREND AANTAL LEERLINGEN IN SPECIAAL ONDERWIJS

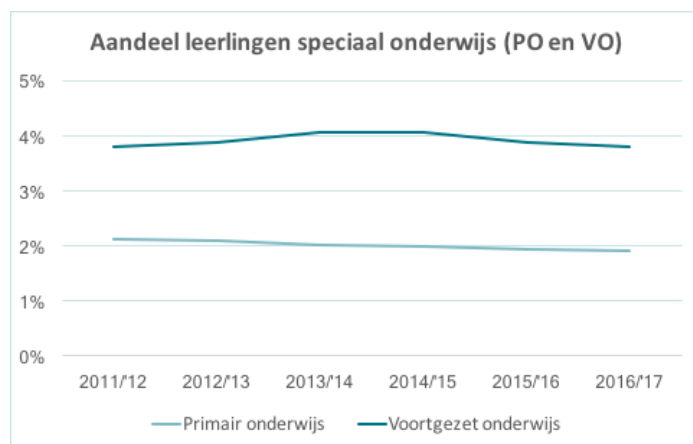
Het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs (schooljaar 2016/2017 totaal 100.916; primair en voortgezet samen) is na ruim twintig jaar stijging aan een daling begonnen. De daling is deels toe te schrijven aan het aantal leerplichtige jongeren, een daling die al in 2009 is ingezet [2].

Leerlingen van het speciaal onderwijs maken vier procent uit van de totale leerlingpopulatie.

NB: Verschil in aantal met voorgaand overzicht heeft te maken met het meetmoment.

AANDEEL LEERLINGEN IN SPECIAAL ONDERWIJS NEEMT LANGZAAM AF

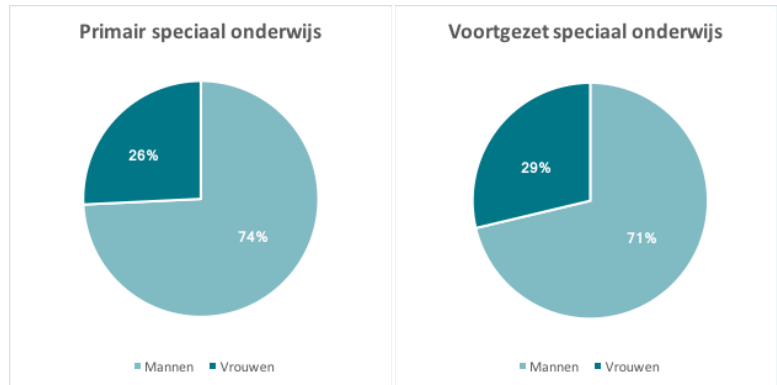

In het primair onderwijs daalt het aandeel leerlingen op het speciaal onderwijs langzaam de laatste zes jaar en zit nu net onder de 2%. Dit wordt toegeschreven aan het beleid om leerlingen zoveel mogelijk in regulier onderwijs te plaatsen [6].

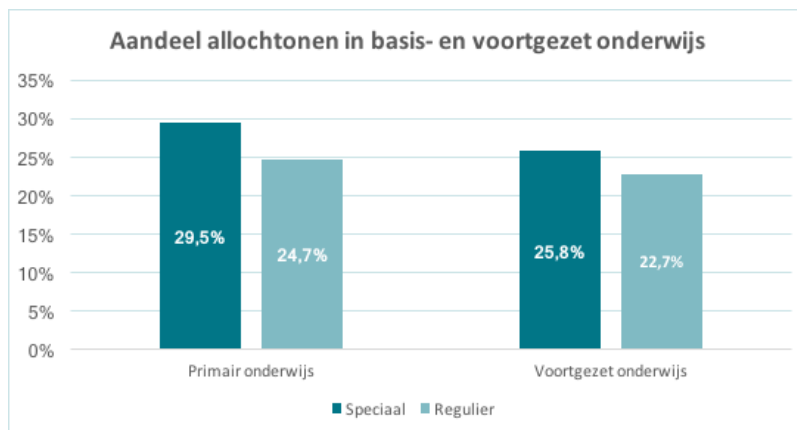
Ook in het voortgezet onderwijs daalt het aandeel leerlingen op speciale scholen inmiddels en is onder de 4% uitgekomen [3][7].

JONGENS ZIJN OVERVERTEGENWOORDIGD IN HET SPECIAAL ONDERWIJS

De verdeling naar geslacht in zowel primair (basis) als voortgezet speciaal onderwijs is opvallend. Ruim driekwart van de leerlingen is man en dus minder dan een kwart vrouw [3].

OVERVERTEGENWOORDIGING VAN LEERLINGEN VAN ALLOCHTONE AFKOMST IN SPECIAAL ONDERWIJS

In zowel het basis als het voortgezet onderwijs is er een lichte oververtegenwoordiging van allochtone leerlingen in het speciaal onderwijs [3][4].

In het speciaal basis onderwijs is bijna dertig procent van de leerlingen allochtoon, terwijl dit bij regulier onderwijs krap vijfentwintig is.

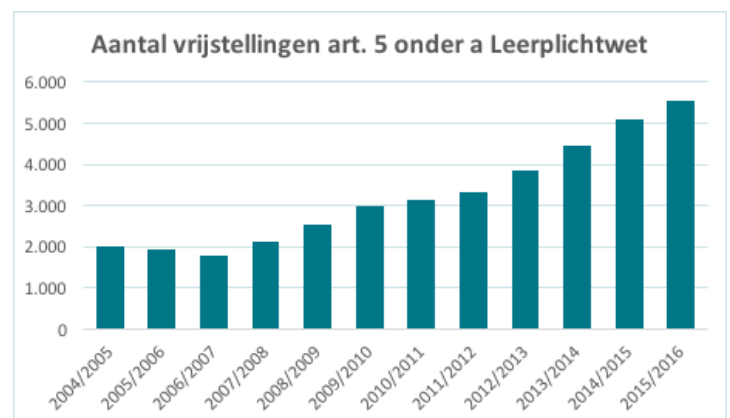
Bij het voortgezet onderwijs is het verschil iets kleiner, bijna zesentwintig procent versus bijna drieëntwintig procent.

AANTAL LEERLINGEN MET VRIJSTELLING STIJGT

Leerlingen kunnen een vrijstelling krijgen van de leerplichtwet op grond van artikel 5 onder a. Deze leerlingen kunnen om lichamelijke of psychische gronden niet in staat zijn tot een school of instelling te worden toegelaten.

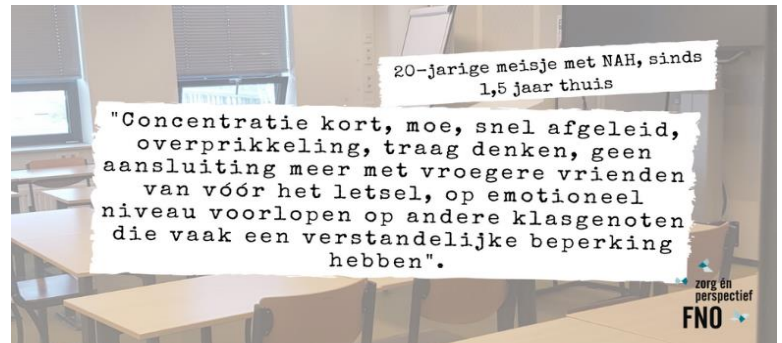
Er is al jaren sprake van een stevige stijging, ook na het invoeren van de wet op passend onderwijs. [8]

Een deel van de stijging wordt verklaard door verbeterde administratie [9]

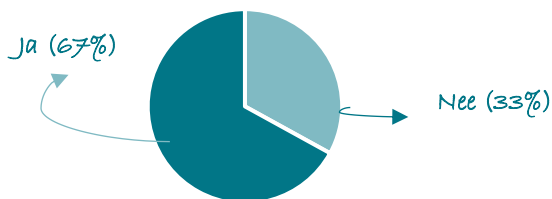

DREMPELS ZIJN O.A. VERMOEIDHEID, CONCENTRATIEVERLIES EN MINDER AANWEZIG ZIJN

Het meest genoemd worden vermoeid, concentratieverlies en minder aanwezig kunnen zijn. Verder worden regelmatig genoemd: trager werken en denken / te weinig tijd voor tentamens en opdrachten, onbegrip, onregelmatige roosters en lange dagen en lokalen of ruimtes die niet toegankelijk zijn. [11]

SOCIALE CONTACTEN ZIJN VAAK LASTIGER VOOR JONGEREN MET EEN CHRONISCHE AANDOENING

67% van de jongeren met een chronische aandoening vindt het lastiger om contact te maken en te onderhouden dan dat dat voor gezonde leeftijdsgenoten is. [11]

De redenen voor minder sociale contacten:

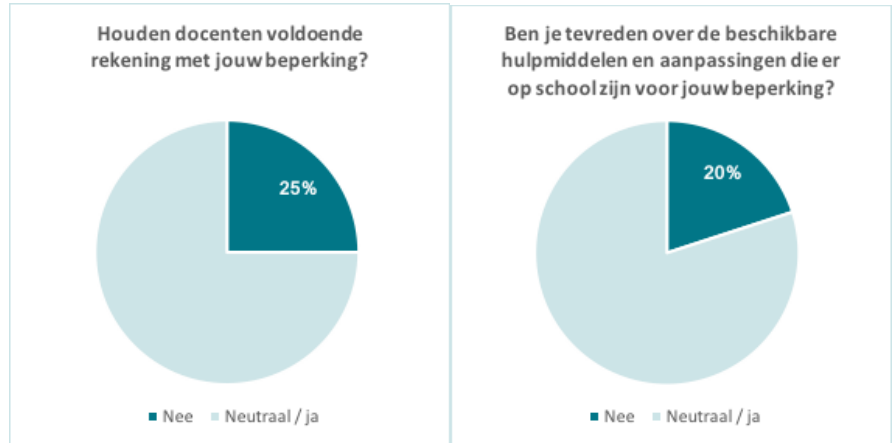
- Geen energie over om na school/studie ook nog ergens heen te gaan, lichaam wil niet meer
- Veel afwezig dus lastig andere jongeren te leren kennen
- Onbegrip
- Angst voor het onbekende (andere jongeren zien dat er iets is, maar weten niet hoe ermee om te gaan)
- Locaties zijn ontoegankelijk (kantines, OV, gangen)
- Door bijvoorbeeld ASS of hersenaandoening is het soms lastiger om contact te leggen
- Terughoudendheid, schaamte, onzekerheid bij de jongere met chronische aandoening

VEEL LEERLINGEN ZIEN ONVOLDOENDE AANPASSINGEN VOOR HUN BEPERKINGEN

Een kwart van de leerlingen met een beperking of een chronische aandoening in het voortgezet onderwijs vindt dat docenten niet genoeg rekening houden met hen.

Eén op de vijf leerlingen is ontevreden over de beschikbare hulpmiddelen en aanpassingen die de school aanbiedt [5].

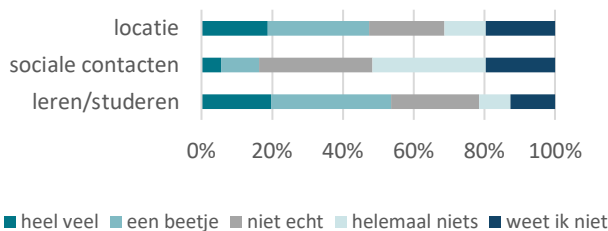
24 procent van de leerlingen met een beperking geeft aan last te hebben van de beperking in de opleiding.

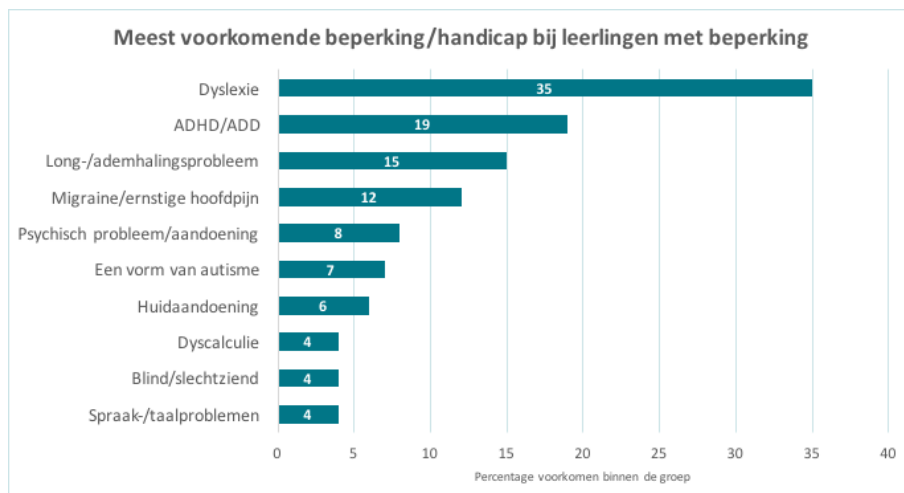
ER ZIJN INSTELLINGEN DIE NIETS DOEN VOOR JONGEREN MET EEN CHRONISCHE AANDOENING

Op het gebied van leren/studeren doen onderwijsinstellingen meer dan voor sociale contacten. 25% van de instellingen doet niet echt iets en 8,9% niets als het gaat om leren. 32% doet niet echt iets en nog eens 32% doet niets als het gaat om sociale contacten. Er is ook nog onbekendheid: 19,6% weet niet of er iets wordt gedaan op het gebied van sociale contacten en praktische ondersteuning op de locatie zelf. [11]

Op welk vlak biedt de instelling ondersteuning?

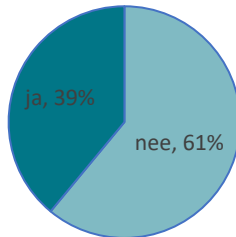
DE TIEN MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN/BEPERKINGEN BIJ LEERLINGEN VOORTGEZET ONDERWIJS

BELEMMERINGEN BIJ STAGES

Heeft jouw chronische aandoening je belemmerd bij het vinden van een goede stageplek? (99)

Bij het vinden van een goede stageplek heeft 39% belemmeringen ervaren door de chronische aandoening. [10]

© 2018 In opdracht van FNO verzamelen, analyseren en presenteren data door Datagraver (www.datagraver.com).

Bronnen:

[1] DUO telling leerlingen PO, VO, MBO en HBO/WO, 2016 [2] CBS statline Onderwijsinstellingen, grootte, soort en levensbeschouwelijke inslag, 2016 [3] CBS statline Leerlingen op speciale scholen; cluster, herkomstgroepering, woonregio, 2016 [4] CBS statline Leerlingen, deelnemers en studenten; onderwijssoort, woonregio, 2017 [5] LAKS-monitor 2016 (enquête onder 88.000 leerlingen) [6] Rapport onderwijsinspectie "De staat van onderwijs 2015-2016" [7] CBS Statline (Speciaal) basisonderwijs en speciale scholen; leerlingen, schoolregio, 2017 [8] Verzamelde gegevens stichting AntiPassend Onderwijs Utrecht [9] Rapport Regioplan "Onderzoek naar de groei van vrijstellingen '5 onder a'", oktober 2016 [10] Onderzoek van Nationale Denktank onder 172 jongeren, in de vorm van een online vragenlijst [11] online vragenlijst uitgezet bij de projecten van ZÉP en op scholen

Het programma **Zorg én Perspectief** (ZÉP) streeft naar het verkleinen van het verschil in maatschappelijk perspectief tussen jongeren tot 25 jaar met een chronische aandoening en hun gezonde leeftijdgenoten. Dit door het ondersteunen van projecten op de thema's *Kracht, School, Sport, Werk en Zorg* en door deze thematiek op de maatschappelijke en politieke agenda te zetten. Op deze thema's en het programma ZÉP zijn factsheets opgesteld waarin de ervaren verschillen in sociale participatie worden toegelicht. Meer informatie over ZÉP: www.fnozorgvoorkansen.nl/zorg-en-perspectief.

